

2025-10-10

Dnr: KS 2025/377

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning

Bakgrund

Vänersborgs kommun har bjudits in att svara på Klimat- och näringslivsdepartementets remiss av betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51).

Yttrande

Övergripande

Vänersborgs kommun välkomnar att regeringen tillsatt en utredning kring klimatanpassning och att ges möjlighet att svara i remissen. Klimatförändringar innebär mycket stor påverkan överallt i landet och det behövs samordning mellan de offentliga aktörerna. Det är också mycket viktigt att lagstiftning och regelverk utgör ett stöd för klimatanpassningsarbetet och inte hinder.

Klimatförändringar ger påverkan på så gott som alla kommunens verksamhetsområden och det som hamnar under rubriken klimatanpassning utgör vitt skilda typer av frågor. För att bli konkret behöver diskussionen avgränsas till mer specificerade sakområden, så som risk för översvämning, skred, erosion, brand, värmeböljor, dricksvattenförsörjning, livsmedelsproduktion, smittspridning etcetera. Ofta finns dessutom risker av liknande slag även utan påverkan av klimatförändringar och gränsdragning mellan vad som är klimatanpassning och annan riskhantering kan då vara svår. Det kan bli tydligare om diskussionen avgränsas till olika sakområden och att det då framgår bättre vilka risker som adresseras och inte. Kommunernas klimatanpassningsarbete har i stor utsträckning fokuserat på översvämningsrisker, medan till exempel livsmedelsförsörjning ofta förbises.

Finansiering

Flera av förslagen innebär ökade kostnader för kommunen. Det finns ett förslag som öppnar för möjligheten att ta ut medfinansiering från fastighetsägare, vilket i grunden kommunen välkomnar. Men det rör endast vissa åtgärder och endast del av kostnaderna. Det krävs också stora resurser för att administrera sådana processer. Överlag finns risk att kommunen behöver ta resurser från annat viktigt beredskaps- och hållbarhetsarbete för att uppfylla dessa nya krav.

Översiktsplanering

Det är ett bra förslag att kommunerna ska redovisa var det finns kända behov av skyddsåtgärder för översvämning, ras, skred och erosion, oavsett om riskerna är klimatrelaterade eller ej. Sedan gäller det att kravet på översiktsplanens detaljeringsgrad

2025-10-10

Dnr: KS2025/377

hamnar på en rimlig nivå, vilket också diskuteras i betänkandet. Kommunen delar bedömningen att den tidigare avgränsningen till översvämning, ras, skred och erosion bör vara kvar.

Detaljplanering och bygglov

Redan Klimatanpassningsutredningen från 2017 konstaterade att det finns ett problem med gamla detaljplaner som ger bygg rätt på platser som senare visat sig vara olämpliga på grund av klimatrelaterade risker. Vänersborgs kommun har erfarenhet av det då vi efter överprövning tvingats medge bygglov på tomt som riskerar översvämning. Det är bra att frågan adresseras. Dock är det tids- och resurskrävande för kommunen att hitta lösningar på alla de platser där olämpliga byggrätter finns i äldre detaljplaner. Det skulle i så fall behövas statligt stöd för att genomföra det. Ett alternativt förslag vore att låta översiktsplanen få en större betydelse och ge kommunerna möjlighet att neka bygglov där översiktsplanen pekar ut risker.

Kommunen ser positivt på förslaget att införa planbestämmelser kring markreservat för klimatanpassningsåtgärder som vallar eller dammar. Villkor i bygglovet är också ett bra redskap för att bygga klimatanpassat i utsatta områden.

Bygglovsbefriade åtgärder

På sidan 318 i betänkandet görs bedömningen att bygglovsbefriade åtgärder minskar kommunernas möjligheter att förebygga skador på byggnader i ett förändrat klimat. Kommunen delar den bedömningen och förordar att även översiktsplanens utpekade riskområden kan ingå bland områden där bygglov krävs, på samma sätt som kulturhistoriskt särskilt värdefulla områden eller inom riksintresse för totalförsvaret.

Upplysningsskyldighet

Kommunen ser att förslagen med utökad upplysningsskyldighet för byggnadsnämnden och VA-huvudman kan vara bra för fastighetsägare för att underlätta genomförandet av klimatanpassningsåtgärder. Samtidigt kommer det innebära merarbete för handläggare och administratörer.

Dagvattenhantering

Kommunen ställer sig mycket positiv till förslaget att ändra förrättningslagen så att ledningsrätter skall inkludera öppna diken. Det skulle innebära betydligt bättre förutsättningar att ta kommunalt ansvar för hållbar hantering av dagvatten i bebyggda områden.

Det är också bra att förtydliga huvudmannens skyldigheter gällande kraven på den allmänna dagvattenanläggningens kapacitet i lagtext. Idag finns endast rättspraxis från tidigt 1990-tal. Dock kommer detta med föra en stor kostnad för kommunen då kunskapen om den befintliga dagvattenanläggningens kapacitet är oklar. Utredningsarbetet kommer medföra administrativa kostnader. Resultatet av utredningen kommer med största sannolikhet medföra att en stor andel av befintlig

2025-10-10

Dnr: KS2025/377

dagvattenanläggningen kommer behöva förnyas och dimensioneras upp för att klara kraven.

Strandskydd

Kommunen ser positivt på förslaget att lägga till klimatanpassningsåtgärd som särskilt skäl för upphävande eller dispens från strandskyddet. Bra att reglerna tillämpas till befintlig bebyggelse och restriktivt när det gäller enskilda intressen.

Inomhusklimat

Kommunen har svårt att bedöma konsekvenserna av förslaget att låta Folkhälsomyndigheten meddela föreskrifter om inomhusklimat.

Ansvarsfördelning

Samhället består av många olika aktörer där kommunen är en. Det är viktigt att samordningen fungerar vid en krissituation. I betänkandet bedöms att det inte är motiverat att införa ett författningsreglerat kommunalt samordningsansvar, Vänersborgs kommun delar den bedömningen.

Det föreslås att länsstyrelsen ska få ökade befogenheter att tillfälligt använda mark i samband med ras, skred, översvämning eller liknande händelse. Kommunen ser det som rimligt och tycker det är bra att ersättning ska utgå till fastighetsägare och rättighetshavare.

I betänkandet föreslås att staten får ett större ansvar för att hantera risk för översvämning från havet. Kommunen menar att liknande behov finns när det gäller Vänern.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande